

Latvijas Republika
TALSU NOVADA PAŠVALDĪBA
TALSU NOVADA BĀRIŅTIESA

Nodokļu maksātāja reģistrācijas Nr. 90009113532

Kareivju iela 7, Talsi, Talsu novads, LV-3201, tālr. 63232118, fakss 63237587, e-pasts: barintiesa@talsi.lv

Talsos

Par bāriņtiesas darbu 2016.gadā

Bāriņtiesa atbilstoši Bāriņtiesu likuma 5.panta ceturtajai daļai sniedz pašvaldības domei pārskata ziņojumu par savu darbību, pārskata ziņojums ir publicējams pašvaldības mājas lapā. Bāriņtiesa, sniedzot ziņojumu par savu darbību 2016.gadā, ievēro Fizisko personu datu aizsardzības likuma nosacījumus un Bāriņtiesu likuma 17.panta sestā punkta un 78.pantā minēto aizliegumu par ziņu izpaušanu trešajām personām, pildot amata pienākumus.

Darba organizācija

Talsu novada bāriņtiesa (turpmāk tekstā – bāriņtiesa) ir pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kuras darbības teritorija ir Talsu novada administratīvā teritorija, kurā ietilpst Talsu novadu veidojošās teritoriālās vienības – Talsu pilsēta, Valdemārpils pilsēta, Sabiles pilsēta, Stendes pilsēta, Abavas pagasts, Ārlavas pagasts, Balgales pagasts, Ģibuļu pagasts, Īves pagasts, Ķūļciema pagasts, Laidzes pagasts, Laucienes pagasts, Lībagu pagasts, Lubes pagasts, Strazdes pagasts, Valdgales pagasts, Vandzenes pagasts un Virbu pagasts. Pamatojoties uz Bāriņtiesu likumu, Bāriņtiesa prioritāri nodrošina bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

Bāriņtiesas darbinieki pilnveido savas profesionālās zināšanas, apmeklējot Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas (turpmāk – VBTAI), Latvijas Pašvaldību mācību centra un citu mācību centru organizētās maksas un bezmaksas apmācības, seminārus un kursus, lai pilnvērtīgi varētu veikt savus darba pienākumus.

Bāriņtiesai atbilstoši normatīvajiem aktiem jāsniedz ziņas UGF par pieņemtajiem lēmumiem par aizgādības tiesību pārtraukšanu un atjaunošanu, par aizbildnības nodibināšanu un aizbildņa iecelšanu, par aizbildnības izbeigšanos un aizbildņa atlaišanu vai atcelšanu. Bāriņtiesai jāsniedz ziņas VSAA par personām, kurām ir tiesības vai ir izbeigušās tiesības uz valsts sociālajiem pabalstiem.

Iegūstot visus pierādījumus, lai sagatavotu motivētu lēmumu, vienas jaunierosinātās lietas apjoms dažkārt sasniedz vairāk kā 60 lapu apjomu ar informāciju. Bāriņtiesai ir jāanalizē iegūtā informācija, lai pieņemtu pamatotu un motivētu lēmumu, un lēmums dažkārt ir pat uz 5 un vairāk lapām. Katrā uzsāktajā un aktīvajā pārraudzībā esošajā lietā bāriņtiesa iegulda lielu darba apjomu un cilvēkresursus, lai iegūtu visu nepieciešamo informāciju un pieņemtu objektīvus un tiesiskus lēmumus.

Bāriņtiesa 2016.gadā piedalījās divos „Bāreņu svētdienas” pasākumos, kuros uzrunāja dalībniekus pārdomāt savas iespējas un vēlmi sniegt ģimenisku vidi bērniem, kļūstot par audžuģimeni.

2016.gadā tika veikts darbs ar Talsu novada administratīvajā teritorijā deklarētām un faktiski dzīvojošām ģimenēm, kurās saskatīta vai sniegta informācija par problēmām bērnu tiesību ievērošanā. Pildot amata pienākumus bāriņtiesas amatpersonas ģimenēs konstatējusi vardarbību vecāku starpā, kam pamatā ir dažādu atkarību problēmas, ir konstatēta vecāku nolaidīga attieksme

pret bērnu aizgādības un audzināšanas pienākumu pildīšanu, kā arī konstatēti fakti, ka vecāki ir ļaunprātīgi izmantojuši savas tiesības, nenodrošinot bērnu aprūpi un uzraudzību.

Pārskata periodā viens bāriņtiesas lēmums pārsūdzēts Liepājas administratīvajā tiesā, kurš atstāts spēkā

Bāriņtiesas darbinieki ir piedalījušies 159 tiesas sēdēs:

tiesa	skaits
Talsu rajona tiesa	141
Rīgas rajona tiesa	6
Rīgas pilsētas tiesa	4
Liepājas tiesa	3
Dobeles rajona tiesa	1
Administratīvās rajona tiesas	2
Liepājas tiesu nams	

Saskaņā ar bāriņtiesā esošajiem reģistrācijas žurnāliem:

- Nosūtītās korespondences žurnālā tika veikti 992 ieraksti.
- Saņemtās korespondences žurnālā tika veikti 1005 ieraksti.
- Iesniegumu reģistrācijas žurnālā tika veikti 286 ieraksti.

Bāriņtiesā 2016.gadā tika pieņemti 285 lēmumi, 10 no tiem vienpersoniskie lēmumi par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem.

Bāriņtiesas lietvedībā uz 2016. gada 31.decembri atrodas 623 aktīvas lietas. 2016. gadā ierosinātas 83 lietas.

Par bāriņtiesas darbu Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijā tika saņemtas 7(septiņas) sūdzības. Par saņemtajām sūdzībām un papildus sniegto informāciju netika saņemti apstiprinājumi, kas liecina, ka Bāriņtiesa rīkojās savas kompetences ietvaros.

Aizgādības lietas

Ģimene ir dabiska bērna attīstības un augšanas vide un katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē, taču nereti vecāki nenodrošina atbilstošu bērnu aprūpi un uzraudzību, kā rezultātā nākas iejaukties iestādēm. 2016.gadā ar bāriņtiesas lēmumu 35 personām tika pārtrauktas 42 nepilngadīgo bērnu aizgādības tiesības, no tā 14 mātei, 21 tēvam. Audžuģimenēs tika ievietoti 4 bērni, 36 bērni tika nodoti aizbildnībā.

2016. gadā 9 bērni tika atgriezti vecāku aprūpē.

Bāriņtiesa Talsu rajona tiesā iesniedza 3 prasības pieteikumus, par aizgādības tiesību atņemšanu vecākiem.

2016.gada 1.janvārī stājās spēkā grozījumi Bāriņtiesu likuma 22.pantā, kur tas tika papildināts ar pirmo *prim* daļu, kas nosaka, *ka bāriņtiesa, ierosinot lietu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam, veic riska novērtēšanu (vecāka līdzatkarība, problēmas neatzīšana u.tml.), informē vecāku par sekām un uzdod viņam sadarībā ar sociālo dienestu noteiktā termiņā novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus. Ja vecāks šajā termiņā kavējas novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus un bērna palikšana ģimenē var radīt draudus bērna dzīvībai un veselībai, bāriņtiesa lemj par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam un bērna šķiršanu no ģimenes.* Pamatojoties uz šo likuma panta daļu Bāriņtiesā 2016.gadā tika ierosinātas 5 jaunas lietas, no kurām izskatīšana turpināsies 2017.gadā.

Ārpusģimenes aprūpes lietu pārraudzība

Bez vecāku gādības palikušiem bērniem primāri tiek meklēta iespēja augt pie aizbildņa vai audžuģimenē, institūcijās ievietojot bērnus tikai ar smagām veselības problēmām, kuriem atbilstošu aprūpi veselības stāvokļa dēļ nevar nodrošināt aizbildnis vai audžuģimene.

Uz 2016.gada 31.decembri ārpusģimenes aprūpē atrodas 122 novada bērni, no tiem: 29 audžuģimenēs, 78 aizbildņu ģimenēs, 14 bērni ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā (turpmāk – institūcija).

No 78 aizbildnībā esošajiem bērniem, 29 bērni uzturas citu pašvaldību aizbildņu ģimenēs.

No 29 audžuģimenē esošajiem bērniem, 18 bērni uzturas citu pašvaldību audžuģimenēs.

Talsu novadā ir 9 (deviņas) audžuģimenes, kurās ir ievietoti 11 mūsu novada bērni. Savukārt mūsu novada audžuģimenēs ir ievietoti 11 bērni no citiem novadiem.

2016. gadā divām ģimenēm tika piešķirts audžuģimenes statuss, vienai audžuģimenei tika atņemts audžuģimenes statuss, jo tika ierosināts kriminālprocess par iespējamu vardarbību audžuģimenē, viena audžuģimene vērsās ar iesniegumu bāriņtiesā un atteicās no audžuģimenes statusa.

Par 3 bērniem pieņemts lēmums ar atzinumu, ka bērnu nodošana citas personas aprūpē Latvijā atbilst bērna interesēm, jo vecāki izbrauc strādāt uz ārzemēm uz laiku, kas ilgāks par 3 mēnešiem.

Pārskata periodā pieņemti 3 lēmumi par nepilngadīgo bērnu mantisko interešu nodrošināšanu vai aizstāvību.

Aizgādņības lietas

Aizgādņībā esošie cilvēki ir pilngadīgas personas ar ierobežotu rīcībspēju. Bāriņtiesa piedalās lietas izskatīšanā tiesā, iesniedzot pierādījumus, kuriem ir nozīme lietā par rīcībspējas ierobežošanu.

Pamatojoties uz Civillikuma un Civilprocesa likuma prasībām, aizgādņiem likumdevējs ir uzlicis uzdevumu līdz 31.12.2016. iesniegt tiesā prasības pieteikumu par personas rīcībspējas pārskatīšanu. 2016.gadā visi aizgādņi savu pienākumu ir izpildījuši un iesnieguši prasības pieteikumus tiesā par rīcībspējas pārskatīšanu, līdz ar ko bāriņtiesai, saņemot informāciju no tiesas, ir jāsniedz paskaidrojums tiesai par prasības pamatotību, jāiegulda liels darbs visu nepieciešamo ziņu izprasīšanai, atkārtotai personas apsekošanai dzīvesvietā, kā arī bāriņtiesai ir jāveic saruna ar šo personu un jānoskaidro tās viedoklis par rīcībspējas ierobežošanu. Bāriņtiesai, pamatojoties uz Civilprocesa likuma prasībām, ir jāsniedz paskaidrojums tiesai, jāpiedalās tiesas sēdē, dažkārt tās ir vairākas tiesas sēdes, lai tiesa varētu izskatīt lietu un pieņemt nolēmumu.

Bāriņtiesas uzraudzībā ir 180 pilngadīgas personas, kurām ar tiesas spriedumu ir noteikti rīcībspējas ierobežojumi un kuras atrodas citu personu aizgādņībā. Katru gadu bāriņtiesa šīs personas apseko dzīves vietās – ģimenēs vai aprūpes iestādēs, par pārbaudi sastādot dzīves apstākļu pārbaudes aktu, uzklausa personu viedokli, kas tiek fiksēts sarunas protokolos, un šie dokumenti glabājas bāriņtiesas aizgādņības lietās.

2016. gadā ierosinātas 16 aizgādņības lietas.

Bāriņtiesa ne retāk kā vienu reizi gadā apseko aizbildņu ģimenes un aizbildņībā esošos bērnus, par ko noformē dzīves apstākļu apsekošanas aktus un sarunu protokolus, kuri glabājas aizbildņības lietās. Aizbildņiem līdz katra gada 1.februārim Bāriņtiesā ir jāiesniedz norēķins par aizbildņības pārvaldību un līdzekļu izlietojumu. Bāriņtiesa uzraudzības ietvaros vismaz reizi gadā pieprasa ģimeni raksturojošu informāciju, tai skaitā izglītības iestādēm un ģimenes ārstiem, par to vai aizbildnis pienācīgi rūpējas par saviem aizbilstamajiem, jo aizbildnis – persona, kura iecelta vai apstiprināta Civillikumā noteiktajā kārtībā, lai nodrošinātu bērna tiesību un interešu aizsardzību, aizbildnis aizvieto aizbilstamajam vecākus, kā arī pārstāv bērnu personiskajās un mantiskajās attiecībās.

Bāriņtiesu likums paredz to, ka bāriņtiesai ir tiesības ar bērnu vai aizgādņībā esošu personu veikt pārrunas bez citu personu klātbūtnes. Tāpat Bērnu tiesību aizsardzības likums un citi normatīvie akti paredz, ka visās lietās, kas saistītas ar bērna tiesību nodrošināšanu, iespēju robežās ir jānoskaidro bērna viedoklis.

Nepilngadīgo mantas lietu pārraudzība

Bērniem var piederēt naudas noguldījumi kredītiestādēs, nekustamie īpašumi vai kustama manta. Bez bāriņtiesas atļaujas, vecāki vai aizbildņi ar nepilngadīgo mantu rīkoties nedrīkst. Katru gadu bērna vecāki vai aizbildņi atskaitās bāriņtiesai par bērna mantas pārvaldību, iesniedzot gada norēķinu. Bāriņtiesa pārbauda šī norēķina pareizību, ja nepieciešams pieprasot ziņas attiecīgai institūcijai.

Nepilngadīgo mantas lietās 2016.gadā tika pieņemti lēmumi par atļauju izņemt naudu no bērnu pilngadības krājkontiem, tika dota atļauju pārdot nepilngadīgajam piederošo automašīnu, mantotos medību ieročus u.c.

2016.gadā tika ierosināta 6 bērna mantas pārvaldības lieta.

Citas lietas

Adopcijas lietās 2016. gadā pieņemti divi lēmumi un viena ierosināta lieta.

2016.gadā bāriņtiesā notika 95 bāriņtiesas sēdes.

Bāriņtiesa veic arī citas funkcijas, vadoties no starptautiskajiem un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem (Civillikums, Bāriņtiesu likums, Bērnu tiesību aizsardzības likums, u.c.).

Bāriņtiesa pieņēmusi lēmumus arī citos gadījumos - sniedz atzinumus pēc tiesu pieprasījuma, kas ir ļoti laukietilpīgs process, vecāku strīdos par nodokļu atvieglojumiem par bērniem, par ģimenes valsts pabalsta izmaksu, ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu saskarsmes ierobežojumiem ar vecākiem.

Sniegta palīdzība gadījumos, kad vecāki nolēmuši vērsties tiesā ar prasības pieteikumu pagaidu aizsardzībai pret vardarbību. Šis pieteikums nozīmē, ka no ģimenes tiek izolēta vardarbīgā persona, vardarbībā cietušajam vecākam un bērniem paliekot dzīvesvietā. Likums nosaka, ka dzīvesvieta jāatstāj varmākam, policijas noteiktajā termiņā un uzraudzībā paņemot tikai sadzīvei nepieciešamāko. Prasības pieteikumā pagaidu aizsardzībai pret vardarbību paredzēti arī citi ierobežojumi - aizliegums kontaktēties ar cietušo personu, aizliegums tuvoties un uzturēties noteiktās adresēs.

Bāriņtiesa veic ģimeņu apsekošanu arī kopā ar sociālo dienestu, notiek sadarbība ar policiju (gan nepilngadīgo lietu inspektoriem, gan pašvaldības policiju), ar psihologiem, ar citām bāriņtiesām. Tika izsniegti norīkojumi bezmaksas psihologa konsultāciju saņemšanai.

Bāriņtiesu apliecinājumi

Ņemot vērā Bāriņtiesu likuma 2. panta otrā daļa noteikto, ka *Novados, kuros nav teritoriālā iedalījuma vienību, bāriņtiesa Civillikumā noteiktajos gadījumos sniedz palīdzību mantojuma lietu kārtošanā, gādā par mantojuma apsardzību, kā arī izdara apliecinājumus un pilda citus šā likuma 61.pantā norādītos uzdevumus, ja šajos novados nav notāra. Novados, kuros ir teritoriālā iedalījuma vienības, bāriņtiesa minētos uzdevumus veic tajās novada teritoriālā iedalījuma vienībās, kurās nav notāra, bāriņtiesa nodrošinot pakalpojumus Talsu novada iedzīvotājiem izņemot Talsu pilsētas iedzīvotājiem (darījuma akta projektu sagatavošana, apliecināšana, testamentu sastādīšana un atsaukšana, pilnvaru sagatavošana, apliecināšana un atsaukšana, kopiju, norakstu, izrakstu pareizības apliecināšana, nostiprinājuma lūgumu sastādīšana, parakstu apliecināšana u.c.).*

teritorija	skaits	summa
<i>Stendes pilsēta, Virbu pagsts, Ģibuļu pagasts, Strazdes pagasts, Lībagu pagasts</i>	<i>227</i>	<i>1728.09 eur</i>
<i>Valdemārpils un Ārlavas pagasts, Valdgaies pagasts, Īves un Lubes pagasts</i>	<i>147</i>	<i>1195.56 euro</i>
<i>Lauciēnes pagasts, Balgales pagasts, Ķūļciema pagasts un Vandzenes pagasts</i>	<i>171</i>	<i>1622.60 euro</i>
<i>Sabile un Abavas pagasta pārvalde</i>	<i>186</i>	<i>1589.82 euro</i>
<i>Laidzes pagastā</i>	<i>120</i>	<i>951.70 euro</i>
KOPĀ	851	7087.77 euro

Bieži vien darījumu dokumentiem, kuri tiek, sagatavoti bāriņtiesā, ir jāiegulda liels darba apjoms. Sagatavojot dokumentu projektus, tiek pārbaudītas datu bāzes par personām, par īpašumiem, kā arī to vai persona ir mūsu novada iedzīvotājs un vai personai ir rīcībspēja. Par ziņu pārbaudi datu bāzē atsevišķas nodevas netiek iekasētas. Daļa dokumentu tiek vesti pie cilvēkiem uz mājām, par ko papildus maksa netiek iekasēta.

Papildus iedzīvotājiem tika sniegta palīdzība prasības sniegšanai tiesā par uzturlīdzekļu piedziņu (tiek sniegtas mutiskas konsultācijas un bezmaksas sagatavoti prasības pieteikumi), sniegtas

bezmaksas konsultācijas par paternitātes noteikšanu, apstrīdēšanu, laulības šķiršanu, mantojuma nokārtošanu, bērnu dzīvesvietas noteikšanu.

Bāriņtiesa darbojas Latvijas bāriņtiesu darbinieku asociācijā ar mērķi sekmēt bāriņtiesu darbinieku profesionālo izaugsmi, apspriest normatīvo aktu projektus un izstrādāt priekšlikumus normatīvo aktu grozījumiem, risināt jautājumus bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidošanā un citus bāriņtiesu kompetencē esošos jautājumus, popularizēt pozitīvo pieredzi bāriņtiesu darbā. Atzīmējot Latvijas bāriņtiesu izveidošanas 20 gadu jubileju, 14.oktobrī Talsu novada bāriņtiesas kolektīvs un Domes pārstāvis piedalījās svinīgajā sarīkojumā kultūras pilī "Ziemeļblāzma" Rīgā, kurā sumināja bāriņtiesu darbiniekus, kas ar godprātīgu un nesavtīgu darbu nodrošina bāriņtiesu darbību ikdienā, kā arī godināja tos, kuri piedalījušies bāriņtiesu sistēmas izveidošanā un turpina to darīt arī šobrīd. No Talsu novada pateicību par ilggadēju darbu saņēma bāriņtiesas locekle Ināra Bierande

Bāriņtiesas redzeslokā nonāk arvien vairāk lietas, kas saistītas **ar pārrobežu jautājumiem**: viens no vecākiem pretlikumīgi izved bērnu no valsts, bērna nolaupīšana un izvešana, citās valstīs dzīvojoši Latvijas pilsoņi vēlas kļūt par aizbildņiem vai adoptētājiem Talsu novadā dzīvojošiem bērniem, aizbildņi kopā ar aizbilstamajiem izbrauc no valsts (gan informējot par atrašanās vietu, tad to pārraudzības iesaistīšanā citu valstu atbildīgās institūcijas ir vienkāršāk, gan neinformējot, kad nākas vispirms uzsākt personu starpvalstu meklēšanas). Lietās, kas saistītas ar citu valstu kompetento iestāžu informācijas apmaiņu, izpēte un izvērtēšana ir ļoti ilgstošs process. Valstu likumdošanas ir atšķirīgas un nereti tas, ko prasa Latvijas likumdošana, neatbilst citu valstu likumiem un mūsu pieprasījumi tiek atstāti bez ievērības.

Bāriņtiesai arvien vairāk nākas iesaistīties vecāku domstarpību bērnu aizgādības jautājumu risināšanā: bērna aprūpes un uzraudzības tiesību, atsevišķās aizgādības, saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšana, vecāku domstarpību izšķiršana nodokļu atvieglojumu lietās. Minētās lietas prasa situācijas un motivācijas izpēti, kompromisa risinājumu meklēšana, prioritāri domājot par bērnu interesēm, dalība tiesās, bāriņtiesas atzinuma pretstatīšana advokātu (kuri primāri aizstāv savu klientu un nedomā par bērnu) viedokļiem. Katra šāda lieta prasa no bāriņtiesas darbinieka lielus laika resursus.

Pieaudzis bērnu skaits, kas uzturas aprūpes iestādēs, kas skaidrojams ar to, ka nav pietiekams audžuģimeņu skaits. Arī turpmāk jāveicina un jāpopularizē audžuģimeņu kustība, lai pēc iespējas lielākam bērnu skaitam būtu iespēja dzīvot un augt ģimeniskā vidē. Tas ļautu bez vecāku gādības palikušajiem bērniem uzturēt regulārus kontaktus un saskarsmi ar radniekiem un draugiem.

Bāriņtiesa arī turpmāk veiks darba uzdevumus atbilstoši saistošo normatīvo aktu prasībām un turpinās darbu pie prioritātēm, tās ir:

1. Meklēs iespējas bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem nodrošināt ģimenisku vidi.
2. Veiks uzraudzību aizbildņu, aizgādņu un audžuģimeņu darbībā.
3. Sociālajam dienestam sniegs informāciju par ģimenēm, kurās nav pietiekami nodrošināti apstākļi bērnu izglītošanai un audzināšanai, lai saglabātu iespēju bērnam uzaugt bioloģiskajā ģimenē.
4. Pārstāvēs bērnus un personas ar ierobežotu rīcībspēju valsts un tiesu iestādēs, ievērojot šo personu vislabākās intereses.

Bāriņtiesas priekšsēdētājs

Mareks Freimanis